

"Eğer insan yalnız bir kalpten ibaret olsaydı, bütün mâsivâyı terk, hattâ esmâ ve sıfatı dahi bırakmak, yalnız Cenâb-ı Hakkın zâtına rapt-ı kalb etmek lâzım gelirdi. Fakat insanın akıl, ruh, sır, nefis gibi, pek çok vazifedar letâifi ve hasse..." İzah?

Allah, insanın fitratını kendi isim ve sıfatlarını idrak edecek cihaz ve duygularla donatmıştır. Bu cihaz ve duyguların hepsinin işlevleri, vazifeleri ve misyonları hep birbirinden farklı bir özelliğe sahip. Dolayısı ile bir cihazın ya da bir latifenin peşine takılıp ve ondan derinleşip diğerlerini ihmal etmek kemal değil noksanlık olur.

Kemal odur ki, fitrattaki bütün duygu ve cihazları işletip Allah'ı bütün isimleri ile tanımaktır. Sahabe mesleğinde geçerli olan yol budur. **Tarikatta ise**, kalp merkeze alınırken akıl, ruh, sır, nefis gibi cihazlar ya ihmal ediliyor ya da nefiste olduğu gibi tamamen susturuluyor. Bu Allah'ı tanımada bir noksanlıktır.

Mesela **Rezzak, Kerim, Muhsin** gibi isimleri tadıp tanıyabilmek için Allah'ın nimetlerinden tatmak gerekir. Ama tarikatta tatmak değil riyazet esas olduğu için, nefis tamamen iptal edilmeye çalışılıyor. Nefsin iptal edilip kalbe odaklanmak bazı kemalleri elde etmede yararlı olabilir, ama diğer cihaz ve duyguların Allah'a açılan pencerelerini kapamak anlamına da geliyor.

Allah'ı her yönüyle tanımak bir yönüyle tanımaktan yeğdir. Sahabe Allah'ı her yönü ile tanırken, tarikat erbabı birkaç yönüne hasr-ı nazar ediyor.